

NUMMER 3 • JAARGANG 35 • SEPTEMBER 2025

De Graver

HISTORISCH PUTTEN

H. van Hunen

**SERVICE OP NIVEAU KRIJGT U
BIJ ONS AL 85 JAAR KADO**

**SCHERPE PRIJZEN!
GRATIS BEZORGD!
EIGEN TECHNISCHE DIENST!**

Bakkerstraat 17 - Putten - Steenstr.11 Arnhem - www.vanHunen.nl

MOORE MKW

**SAMEN ZIJN WE
TOEKOMSTBESTENDIG.**

Moore MKW heeft als accountancy- en adviesorganisatie alles in huis voor de ondernemer van nu. Met meer dan 1000 medewerkers op 19 vestigingen in Nederland, en ons internationale netwerk Moore, adviseren wij ondernemers bij alle vraagstukken waar zij mee te maken krijgen. Onder het motto 'Samen Toekomstbestendig' willen we bijdragen aan persoonlijk geluk, zakelijk succes én onze samenleving.

**Accountants
Adviseurs**

Midden Engweg 27
3882 TS Putten
T. +31 (0)3 41 35 70 44

GULIKER'S
GAS- EN OLIEHANDEL BV

Wij stoppen er graag onze energie in!

- Gemakkelijk betalen met uw pinpas.
- 24 uur per dag, 7 dagen per week.
- Leaserijder? Bij ons kunt u ook met de Travelcard en Multitankcard tanken.

Altijd voordelig een volle tank!

BRANDSTOF GAS OLIE

Ambochtsraat 16 | 3882 BB Putten | 0341-36 99 00 | www.gulikerputten.nl

Inhoud

Van het bestuur	4
Korenmolen 't Hert	5
Samenwerking PHG & Kringloopwinkel Overnodig	7
Recept: Stoofschotel met rode kool en appel	9
Museumboerderij Mariahoeve	10
80 Jaar Vrijheid! - Evert de Graaf (Deel 2)	11
Kort nieuws & Lezersberichten	16
Museum De Tien Malen	17
Column Henk Vaessen	18
Geef deze gezichten een naam: Aflevering 85	19
Putters Praoten	22
Oogstfeest 2025 - Foto-impressie	24
Colofon	27

Van het bestuur

Als ik dit schrijf, is het half juli en volop zomer. De vakanties staan voor de deur en de gasten beginnen in groten getale ons dorpscentrum te bezoeken.

Gelukkig is de Dorpsstraat inmiddels opnieuw bestraat en goed toegankelijk voor het winkelend publiek. De winkeliers en ook onze boekwinkel hebben helaas behoorlijk wat omzet gemist. Hopelijk wordt dit de komende maanden gecompenseerd.

Zoals gebruikelijk staan we deze zomer weer bij diverse activiteiten in het dorp met een kraam, meestal gezamenlijk met PCEP-participanten. Bij deze gelegenheden geven we informatie over ons cultureel erfgoed en proberen we zoveel mogelijk nieuwe donateurs te winnen. Vorig jaar is de actie met een gratis welkomstgeschenk succesvol geweest en daarom willen we dat dit jaar herhalen. Mijn oproep in De Graver van maart om dit blad te gebruiken voor het werven van nieuwe donateurs is helaas weinig succesvol geweest.

De automatische incasso voor de toegezegde donatie die op 26 februari is uitgevoerd, is heel goed verlopen. Hier zijn we erg dankbaar voor. Van de bijna 300 donateurs die zelf hun donatie overmaken, zijn er op dit moment nog 81 die geen bedrag voor 2025 hebben overgemaakt. We mogen dus niet klagen, maar hopen ook op hun vrijgevigheid.

Het zal misschien niet bij iedereen bekend zijn, maar we hebben een zeer actief bestuur met vele werkgroepen die heel wat uren per week aan het Puttens Historisch Genootschap en dus aan de historie en het behoud van het karakter van ons mooie dorp besteden.

In de afgelopen tijd hebben enkele bestuursleden de fracties van de Puttense politieke partijen bezocht om het cultureel erfgoed onder hun aandacht te brengen in verband met de komende gemeenteraadsverkiezingen volgend jaar maart. Dit bleek geen overbodige zaak, want niet iedereen is op de hoogte van ons werk en onze doelstellingen.

Wij van het PHG blijven ons inzetten voor de goede zaak en hopen velen van u deze zomer te hebben mogen begroeten aan onze kramen of in de boekwinkel!

Een hartelijke groet namens het bestuur,

Aart van de Mheen
Penningmeester ■

Korenmolens 'T HERT

Molens

Ze winnen land, malen koren

En vangen wind

Molens zetten altijd wat in gang

*Tekst: Marja van de Klok - Schipper
Beeld: Esther Brouwer*

Korenmolens 't Hert is een opvallende verschijning in ons eeuwenoude dorp. De molen wijst naar de tijd waarin de korenvelden het beeld van de Puttereng bepaalden en stond toen als een wachter aan de ingang van het dorp. De molen is een rijksmonument en de enige nog bestaande molen van de oorspronkelijke drie molens in Putten.

KOREN OP HAAR MOLEN

Ik spreek Esther Brouwer (1988) in de molen De Koe in Ermelo, waar zij op deze dag ingeroosterd is. Na haar studie bos- en natuurbeheer in Wageningen heeft Esther een aantal jaren in Portugal en Frankrijk gewerkt voor kleine natuurorganisaties. Daarna was zij een aantal jaren actief in een boekhandel. Momenteel werkt zij als projectmedewerker bij Landschapsbeheer Flevoland en is in haar vrije tijd enthousiast vrijwillig molenaar.

Dat de molenaarsfunctie 'koren op haar molen is' motiveert Esther als volgt. In 't Hert' komen heel veel stukjes geschiedenis van Putten als agrarische gemeenschap bij elkaar. De akkerbouwers brachten er hun graan, de veehouders haalden er hun veevoer op, de landarbeiders, die wat bijverdienden als eekschiller brachten er hun schors, waarvan het eekmeel voor de leerlooierij en visserij gebruikt werd en bakkers, die hun meel daar haalden.

DIE EERST KOMT, DIE EERST MAALT

In 1557 kreeg de kellenaar van klooster Abdinckhof (Paderborn) het recht om een windmolen in de Putter Eng te bouwen. De huidige stellingmolen aan de Halvinkhuizerweg (zuidzijde van Putten) is in 1899 gebouwd en heeft een met riet gedekte bovenbouw. De houten achtkant is van gebruikt materiaal, afkomstig uit de Zaanstreek. Generaties lang behoorde de molen toe aan de familie Van de Poll. We weten dat een zekere Hendrik van de Poll, geboren in 1760 en overleden in 1847 de molen al in eigendom had.

EEN STILLE MOLEN MAALT GEEN MEEL

De molen is sinds 1973 een officieel rijksmonument. Restauraties zijn uitgevoerd in 1933, 1965 en 1991. In 1981 moest het oude molenhuis worden afgebroken. Enkele schuren - waaronder een eekschuur - konden blijven staan. Met de huidige eigenaar zijn er goede contacten, ook over toekomstige restauratie- en onderhoudswerkzaamheden.

Door nieuwe regels moet het gemalen product nu naar de vergister. Vroeger maalde men graan als gerst, mais en tarwe voor consumptie. Ook werd veevoer gemaakt, zoals gebroken mais voor kippen. De molen had daarvoor twee koppel stenen en heeft - opvallend voor een achtkante molen - drie deuren naar de stelling.

WERKEN ALS EEN MOLENPAARD

De molen had vroeger een derde koppel om schors te malen. In mei, juni en juli trokken veel eekschillers naar de Veluwe om daar eikenhakhout te verzamelen. Men begon vroeg in het voorjaar met het eekschillen, omdat dan de sapstromen in de bomen op gang kwamen, waardoor de bast makkelijker te verwijderen was. In de molen werd dit vermalen tot eekmeel, dat als looistof werd toegepast in de leerlooierij en bij het tanen van netten en zeilen voor de visserij. Het eekschillen verloor zijn betekenis rond 1900 toen de chemische industrie een alternatief ging maken voor het looizuur uit eikenschors.

DE TAAL VAN DE WIEKEN

Op de Veluwe staan bij de 'vreugdestand' de wieken op 5 over 12 en bij de 'rouwstand' op 5 voor 12 (beide gezien vanuit de molenaar). Nu nog staan in Putten de wieken op rouwstand op 4 mei en op 5 mei op vreugdestand. Op Koningsdag bijvoorbeeld draagt de molen de 'feesttooi'. De lange ruststand was vroeger 'overkruis', maar tegenwoordig 'overhek'. Een belangrijk voordeel van deze stand is de verminderde kans op blikseminslag, omdat een bliksemafleider kan worden aangesloten.

OOST WEST, THUIS BEST

Na nog wat inkopen te hebben gedaan in de ambachtelijke molenwinkel vertrek ik huiswaarts naar Putten, onder dankzegging van Esther voor haar interessante uitleg. ■

Wat de een 'over' heeft, heeft de ander 'nodig'!

SAMENWERKING PHG & KRINGLOOPWINKEL OVERNODIG

Tekst: Monique Met
Beeld: archief Overnodig

STEVIG VERANKERD IN PUTTEN

Kringloopwinkel Overnodig speelt al dik 40 jaar een belangrijke rol in de Puttense samenleving met het inzamelen en verkopen van spullen.

Met de opbrengsten ondersteunt zij jaarlijks veel goede doelen in Putten, zoals het Puttens Historisch Genootschap (PHG).

Bert van de Pol, al vanaf 1983 betrokken bij de vereniging, licht graag de relatie tussen Overnodig en het PHG toe. Wat betekent Overnodig voor het PHG? En omgekeerd, het PHG voor Overnodig?

STRUCTUELE SAMENWERKING

Wat de een 'over' heeft, heeft de ander 'nodig'. Dat geldt niet alleen voor de inname en verkoop van spullen, maar ook voor de giften die Overnodig op haar beurt weer verstrekt aan goede doelen in Putten. 'Het PHG, Museumboerderij Mariahoeve en Museum De Tien Malen zijn fantastische doelen voor Overnodig', gaat Bert van start. 'Al jaren ondersteunen we het PHG financieel om de cultuurhistorische geschiedenis van Putten levend te houden. Tot voor kort kregen we incidenteel verzoeken voor een financiële bijdrage aan bijvoorbeeld een specifiek project. Kortgeleden hebben de besturen van Overnodig en het PHG echter bij elkaar gezeten om duidelijke afspraken te maken voor de toekomst. Hierbij is Henk van der Zwaag aangewezen om namens het PHG de contacten en giftaanvragen te coördineren en verzoeken ook ruim van tevoren - het liefst een jaar vooruit - in te dienen.'

100% VRIJWILLIGERS KRINGLOOPWINKEL

'Geen betaalde krachten en volledig zelfstandig, zonder hulp van een landelijke organisatie, dat is best bijzonder', vervolgt Bert. 'De vereniging Overnodig draait net als de stichting PHG 100% op vrijwilligers en zonder gemeentelijke subsidie. En er is nog een parallel: beide zijn 100% Puttens. De doelstellingen van het PHG passen uitstekend bij de criteria die wij als Overnodig hanteren voor het verstrekken van giften en we werken dan ook al veel jaren samen.'

BIJDAGEN IN GELD EN IN NATURA

Om u een indruk te geven van de rol en het belang van Overnodig voor Putten: wist u dat Overnodig het afgelopen jaar zo'n €120.000 heeft geschonken aan maar liefst 60 Puttense projecten/organisaties? En dat Overnodig in de afgelopen 6 jaar circa €43.000 heeft verstrekt aan 'historische' doelen als het PHG (met haar 2 musea) en de Stichting oktober 44? Dit komt neer op circa 7% van de totale giften. Niet alleen geld vindt zijn weg naar het PHG, ook boeken die 'overnodig' zijn, worden door Overnodig geschonken aan de PHG Boekenmarkt. En ook (mogelijk) museale stukken, ingeleverd bij Overnodig worden beoordeeld door en zo nodig overgedragen aan het PHG.

KRACHTEN BUNDELEN

Het Platform Cultuurhistorisch Erfgoed Putten (PCEP) onderzoekt op dit moment de mogelijkheden voor het openen van een Historisch Centrum in de Achterstraat in Putten. Mocht dit educatieve centrum er komen, dan zou Overnodig hier een financiële bijdrage aan kunnen leveren, door bijvoorbeeld de weekopbrengst te doneren.

Bert: 'Zo wordt Overnodig die week fondsenwerver voor het PHG. Donatie van een weekomzet heeft voor ons een fiscaal voordeel, hierover hoeven we namelijk geen btw af te dragen.

Overnodig verkozen tot Vrijwilligersvereniging van het jaar 2022

In de kringloopwinkel, op de website en ook via persberichten zou Overnodig het donatiedoel van deze week vooraf breed kunnen aankondigen. Dat, gecombineerd met communicatie via de PHG-mediakanalen, kan resulteren in een substantiële gift.'

Bert vat het als volgt samen: 'Door onze krachten en ook onze communicatie te bundelen, kunnen we zorgen voor extra publiciteit en maken we inzichtelijk wat zowel Overnodig als het PHG betekent voor de Puttense samenleving. Een win-win situatie voor beide!'. ■

**Orthodontie
praktijk Putten**

Life is
always better
WITH A
smile

**Bij orthodontiepraktijk Putten helpen
we je deskundig aan een mooi gebit**

T 0341 353595
E receptie@mijnorthodontistputten.nl
I www.mijnorthodontistputten.nl

Dorpsstraat 113
3881 BC Putten

KAPSALON
van den Bor

**Dames en heren salon
Gespecialiseerd in:**

- Krullen, kleuren, knippen
- Haarverlenging/verdikking

Calcariaweg 33
3881 XE Putten
06-30712317
kapsalonbor@gmail.com

Recept

Heerlijke stoofschotel

...MET RODE KOOL EN APPEL

Door: Bertha van Renselaar

INGREDIËNTEN

- 1 rode kool
- 1 ui
- 2 teentjes knoflook
- 2 zure appels
- verse gemberwortel (optioneel)
- 3 kruidnagels
- 30 ml. appelazijn
- 30 gr. suiker
- zout en peper naar smaak
- 75 gr. boter

Nog even en de herfst komt er weer aan. Dé tijd voor heerlijke stampotten en stoofschotels! In dit nummer het recept voor een stoofschotel met rode kool en appel. Ontzettend lekker en ook nog eens makkelijk om te maken. Je hebt er alleen wat tijd voor nodig.

BEREIDINGSWIJZE

- Snijd de kool in smalle reepjes. Schil de ui en snijd deze in kleine blokjes.
- Pel en pers de teentjes knoflook.
- Schil de appels en snijd deze samen met de gember in stukken.
- Voeg alle overige ingrediënten toe, behalve de boter, en roer het goed door elkaar.
- Doe alles in de (liefst gietijzeren) stoofpan en leg de klontjes boter op het mengsel.
- Zet de pan in de voorverwarmde oven (160 graden) en laat het zachtjes stoven. Voeg zo nodig iets water toe.
- Na 2 uur is de schotel heerlijk zacht en zoet.

Eet smakelijk!

TIP!

Serveer de stoofschotel met aardappelpuree en (voor de niet-vegetariërs) een speklapje of een gehaktbal.

MUSEUMBOERDERIJ Mariahoeve

Tekst: Gerard van Eijden

PROFESSIONELER

Het lijkt erop alsof de Mariahoeve in alles nieuwe records aan het behalen is. Zo is een record behaald in het verwelkomen van nieuwe vrijwilligers: de afgelopen twee maanden hebben we vijf nieuwe gidsen erbij gekregen. Die zijn overigens hard nodig, want we hebben nog een ander record verbeterd: in de eerste helft van dit jaar hebben we 43% meer rondleidingen gegeven dan in dezelfde periode van 2024. Ook hebben we in de eerste helft van dit jaar meer omzet aan verkochte toegangskarten behaald dan ooit tevoren.

Natuurlijk zijn wij met deze ontwikkelingen ontzettend blij. Hoewel zoveel activiteit ook nieuwe problemen met zich meebrengt. Voor het bestuur betekent dit vooral dat we een andere fase in het beheer van ons museum lijken te zijn ingegaan. Dat beheer vereist nu een wat meer professionele aanpak. Waar de Mariahoeve in de beginjaren is gerund op basis van de enthousiaste maar vrijwillige inzet van heel veel mensen en daar heel groot mee is geworden, lijken we nu tegen de grenzen aan te lopen van wat we met vrijwilligers kunnen bereiken. We krijgen de gidsenroosters bijvoorbeeld, ondanks de geweldige aanwas van nieuwe gidsen, met moeite rond. En meer dan hun lief is, moet ons beheerdersechtpaar nee verkopen aan bezoekers, omdat we de gidsen niet nog meer willen belasten.

Dus is het bestuur zich, heel voorzichtig, aan het oriënteren op het aantrekken van een professionele kracht voor het museum. Iemand die rondleidingen geeft, de inzet van gidsen coördineert en het museum in al zijn facetten beheert. Daarvoor moet de penningmeester nog wel wat ruimte vinden in zijn begroting. En moet het bestuur goed gaan nadenken over een realistische taakomschrijving.

Als bestuurder is het geweldig om te constateren dat er zoveel aandacht is voor de Mariahoeve. Maar wat het werken voor de Mariahoeve echt heel leuk maakt, zijn de enthousiaste reacties van museumbezoekers als ze een uur lang naar het verhaal van Geertje, Steventje en Maria hebben mogen luisteren. Steevast krijg je na een rondleiding complimenten, mensen vinden het bezoek altijd de moeite waard. En het is vooral heel mooi om als gids te mogen ervaren dat je toehoorders respect hebben gekregen voor de indrukwekkende levensstijl van de drie zussen. ■

80 JAAR Vrijheid!

Tekst: Evert de Graaf

Beeld: Ruben Schipper / Archiefmateriaal

CANADEES BEZOEK AAN PUTTEN

1982

Ted Hammersley (Westminster Regiment) en zijn vrouw bezoeken Putten.

Ontvangen op het gemeentehuis door burgemeester A.J. Berkhout. Klaas Friso schreef over dit bezoek het volgende in zijn boek 'Een historische zwerftocht door het landschap van Putten' (1979). 'Hammersley kon zich nog herinneren hoe hij langs 't Puttertje de Poststraat binnenreed en op de markt arriveerde. Hij wist nog dat aan de voorgevel van de Eierhal een bord was gevestigd met het opschrift Politie Motordienst. Op de hoek bij de slagerswinkel van Goettsch (nu restaurant De Marktmeester) was hij linksaf geslagen en vervolgens gestopt onder de eeuwenoude lindebomen tegenover de klompenmakerij van Gerard Hooijer. Op 18 februari 1982 ontving burgemeester Berkhout de heer Hammersley en echtgenote op het gemeentehuis, dat was gebouwd op de plaats waar in 1945 de Eierhal nog stond en waarin tijdens de oorlog de Politie Motordienst was gevestigd. Natuurlijk bracht de burgemeester de dank tot uiting, die de Puttense bevolking altijd verschuldigd zal blijven aan haar bevrijders. Ted Hammersley, die behoorde tot het Westminster Regiment kreeg bij zijn afscheid een exemplaar aangeboden van het gedenkboek van Putten.'

1995

Ontvangst van veel Canadese bevrijders waaronder pelotonscommandant Len Welch, ter gelegenheid van de 50-jarige bevrijding.

De 50-jarige herdenking van de bevrijding van Putten is in 1995 op een geweldige wijze gevierd. Er waren nog een aantal veteranen met familie overgekomen, die o.a. bij gastgezinnen in Putten werden ondergebracht. Ter gelegenheid van hun komst werden allerlei festiviteiten georganiseerd met o.a. een grote tocht met oude militaire voertuigen, georganiseerd door leden van 'Keep them rolling'. Het werd een ware triomftocht door Putten en ze werden als helden, en terecht, vereerd. Klaas Friso had in opdracht van het bestuur van de Stichting oktober 44 geregeld dat er een eenvoudig gedenkteken geplaatst zou worden bij de Heihaas voor de vier gesneuvelde Canadezen.

In de vorige uitgave van De Graver hebben we uitgebreid stilgestaan bij de bevrijding.

Het waren de Canadezen die Nederland na vijf jaar wisten te bevrijden van het juk van de nazi's. Toen, maar ook in de afgelopen 80 jaar, hebben we onze bevrijders meermaals met open armen ontvangen.

In deze editie leest u Canadees bezoek aan Putten, een bijdrage van historicus Evert de Graaf

De pelotonscommandant Len Welch, een broer van de overleden Frank Waters en Arthur Fisher waren bij de onthulling van het gedenkteken door burgemeester A.J. Berkhout. Aanwezig was ook de ooggetuige in 1944, Jan Bennemeer. In De Aker werd op een goed bezochte bijeenkomst hartelijk afscheid genomen van de Canadezen.

Zelf heb ik maar weinig van dit bezoek meegemaakt, omdat we toen net met een delegatie van de Stichting oktober 44 naar Duitsland waren afgereisd om een bezoek te brengen aan Ladelund en Wyk auf Föhr. In het kleine dorp Ladelund werd een grote synode van de Kirchenkreis Südtondern van de Evangelisch-Lutherse Kerk in die regio georganiseerd. Als spreker was uitgenodigd Wim Torsius, de voorzitter van de stichting. In zijn toespraak ging het over de bevrijding van haat. Ook Jannes Priem, de teruggekeerde maakte deze reis mee. Begin jaren 90 had hij de moed gevonden om weer terug te keren naar de kampen waar hij had gezeten, waaronder Ladelund.

Pastor Harald Richter had Jannes Priem weten over te halen naar Ladelund te komen. Hij mocht ook nog op het eiland Föhr in de stad Wyk, waar generaal Friedrich Christiansen gewoond had, een lezing houden voor middelbare scholieren. Op initiatief van Pastor Harald Richter werd nog in 1995 een brochure uitgegeven door de KZ Gedenk-und Begegnungsstätte Ladelund: Vergeben, nicht vergessen (Vergeven, niet vergeten). In deze brochure staan zowel in het Duits als in het Nederlands de verhalen te lezen van Jannes Priem en Wim Torsius, hoe ze na vele jaren bevrijd zijn van de haat ten opzichte van de Duitsers.

1997

Len Welch (Westminster Regiment) met echtgenote en een broer van Waters met zijn vrouw.

De Canadese bezoekers hadden bij de onthulling in 1995 te horen gekregen, dat het een voorlopig monument was. In 1997 had ik als voorzitter van de Stichting oktober 44 de eer om de Canadezen weer te ontvangen in Putten. Burgemeester Berkhout was kort tevoren gepensioneerd en Aart Mosterd was de locoburgemeester die op 18 april 1997, de bevrijdingsdag, het monument mocht onthullen. Met behulp van de weer aanwezige Len Welch en zijn vrouw en de broer van de omgekomen Canadees Waters met zijn vrouw, verwijderde Aart Mosterd de Canadese vlag die de zuil omhulde. De zuil had een plaats gekregen aan de Voorthuizerstraat, vlak voor het, toen nog, distributiecentrum van Okke van der Wal.

Locoburgemeester Aart Mosterd sprak daar toen de volgende rede uit:

"Geachte aanwezigen,

Het is voor iedere samenleving van groot belang hoe de mensen met elkaar omgaan. Het lijkt zo vanzelfsprekend dat dit goed gaat. Maar de oorlogen, ook de Tweede Wereldoorlog, tonen aan dat dit niet zo is. Grote groepen mensen werden verdrukt, vernederd, gevangengenomen, ja, zelfs gedood. Gelukkig waren er ook anderen, die deze onderdrukking niet accepteerden, maar optraden als bevrijders van Europa: Canadezen, Engelsen, Amerikanen en Russen. Maar dit betekende levensgevaar voor de uitvoerders van deze bevrijding.

Ook jonge Canadese jongens gaven hier in Europa hun leven voor vrijheid ver van huis. We mogen dit nooit vergeten. Op deze plaats sneuvelden jonge Canadezen voor onze vrijheid en één van hun makkers en enkele familieleden zijn thans hier. Dit gedenkteken zal mensen in de toekomst even doen stilstaan en even doen nadenken over vrijheid en de bevrijders. Het zal zeggen: 'Kijk, vrijheid is niet vanzelfsprekend. Wees alert, ook in de omgang met uw medeburger. Om die reden vindt het gemeentebestuur het positief dat de Stichting oktober 44 met dit initiatief is gekomen.'

Als voorzitter van de stichting mocht ik toen een korte toespraak houden, in het Engels: 'De vraag wordt nog weleens gesteld: "Waarom kwamen de Canadezen en de Amerikanen in de Tweede Wereldoorlog naar Europa?" Was het, zoals president Wilson van de USA het in 1917 al stelde, om de wereld veilig te stellen voor de democratie? Was het vanwege christelijke motieven om te vechten tegen het goddeloze systeem van het nationaalsocialisme, het Rijk van het Kwaad van Adolf Hitler? Was het vanwege de banden van het bloed, die hen nog bonden met hun moederland in Europa? Of was het een zucht naar avontuur? Welke reden het geweest moge zijn, ze staken de oceaan over om ons te bevrijden van de gesel van het hakenkruis. Daarom zijn we hier om deze herinneringszuil te onthullen. Daarom zijn we hier om een ereschuld in te lossen voor deze vier gevallen Canadezen, die op deze plaats gesneuveld zijn voor de bevrijding van ons dorp. We shall remember them.'

Onder de vele belangstellenden bevonden zich ook Jan Bennemeer en Wim Knoppert, beiden als veertienjarigen ooggetuigen van de gevechten bij de Heihaas. Na afloop was er een gezamenlijke ontmoeting in De Aker waar allerlei herinneringen aan de oorlog werden opgehaald en gedeeld.

Datzelfde jaar nog (1997) overleed Len Welch, de man waarmee ik veel heb gecorrespondeerd. Hij was in zijn woonplaats Peterborough in Ontario eigenaar van een Food Market, maar is daar ook jarenlang wethouder geweest.

2000

Horace Blakely en Douc Flint.

Op 3 mei 2000 bezochten de Canadese veteranen Horace Blakely en Douc Flint Putten. Beiden hadden ze gediend in het Westminster Regiment en hadden Putten bevrijd in het kader van operatie Cleanser. Ze waren tijdens hun bezoek aan Nederland ondergebracht in gastgezinnen in Deventer. Als locoburgemeester en als voorzitter van de Stichting oktober 44 mocht ik hen en hun familie op het gemeentehuis ontvangen. Met het Canadese gezelschap bezochten we de herdenkingszuil aan de Voorthuizerstraat en legden er bloemen. Ook de plek van de mislukte aanslag bij de Oldenallerbrug werd bezocht en vervolgens werd er een bezoek gebracht aan de Gedachtenisruimte. Daar mocht ik het verhaal van de razzia vertellen. Mevrouw Blakely schreef de volgende tekst in het gastenboek: 'This was the most interesting and heartbreaking visit. It makes us realize what the people of Putten had to suffer. It was a wonderful experience for my husband who helped liberate Putten.' In een Puttens restaurant kregen de gasten tot slot een diner aangeboden. Het bezoek aan Putten vonden ze het absolute hoogtepunt van hun reis naar Europa.

2005

Hunter Dunn (8th New Brunswick Hussars).

Geheel onverwachts diende op 5 mei 2005 de Canadese oud-strijder Hunter Dunn zich aan bij het gemeentehuis van Putten. Burgemeester Jan van Putten was afwezig en toen mochten de loco-burgemeesters Klaas van der Werf en Evert de Graaf de honneurs waarnemen. In de ontvangsthuis van het gemeentehuis werden Hunter Dunn en zijn vrouw Sue, vergezeld door twee jonge Canadezen van de Royal Canadian Mounted Police in uniform, door ons begroet. Dunn vertelde dat hij als jongeman van 27 jaar betrokken was bij de bevrijding van Putten. 'We kwamen destijds uit Italië en via Arnhem, Otterlo en Barneveld moesten we door naar de Zuiderzee (IJsselmeer). Natuurlijk waren er zware gevechten onderweg en zeker bij Putten, maar wat ik zeker nooit zal vergeten is, dat toen we in Putten aankwamen heel veel mensen langs de weg ons stonden toe te juichen en met vlaggen zwaaiden. Ik herinner me nog dat ik een stopwatch kreeg en dat er 's avonds een groot feest was.'

Vervolgens mocht ik de gasten rondleiden door het dorp en bezochten we de gedachtenisruimte, waar ze het verhaal van de razzia te horen kregen. Bij het verlaten liet Hunter Dunn ook een bericht achter in het gastenboek (vertaald):

'Ik was hier in 1945 om te vechten voor de vrijheid van Holland. Van 18 april 1945 herinner ik me dat we Putten binnenkamen in mijn tank en dat iedereen zo gelukkig was en met vlaggen zwaaide. De meisjes klommen op onze tanks van het 8th New Brunswick Hussars (Princess Louise's). Vandaag heb ik de heren De Graaf en Van der Werf ontmoet, die uiterst gastvrij zijn. U heeft een prachtig dorp.' Bij zijn vertrek naar elders, want hij had een vol programma, liet hij voor ons twee boeken achter over zijn oorlogsherinneringen 'Memoirs of a WW II (WO II) armoured officer'. Op mijn verzoek signeerde hij de beide boeken.

Dit waren mijn ervaringen met de komst na de oorlog van Canadese veteranen naar Putten. Het is mij niet bekend of er nog veteranen in leven zijn, die meegevochten hebben bij de bevrijding van ons dorp. We mogen in ieder geval nooit vergeten wat zij gedaan hebben voor de bevrijding van ons land en zeker ook van ons dorp.

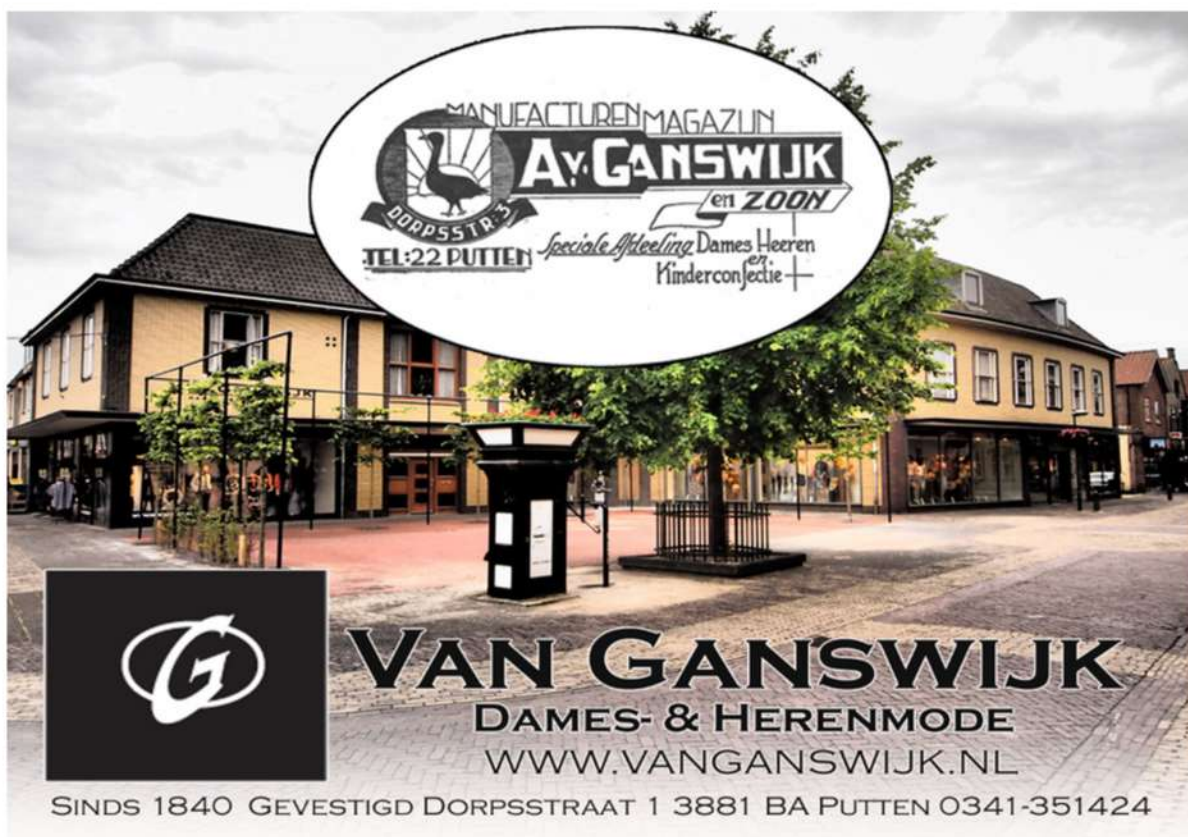
Len Welch las in 1997 een gedicht voor bij de onthulling van de herinneringszuil voor zijn gevallen kameraden. Het is een zeer bekend gedicht in Canada van de dichter Laurence Binyon:

*'They shall grow not old, as we that left grow old.
Age shall not weary them, nor the years condemn.
At the going down of the sun and in the morning,
We will remember them.'*

Vertaald;

Zij zullen niet oud worden, zoals wij die het overleefd hebben.
De gebreken van de oude dag blijven hen bespaard
en hen zal achteraf niets verweten worden.
Bij het vallen van de avond en bij het aanbreken van de dag,
zullen wij aan hen denken.' ■

Evert de Graaf, april 2020

MANUFACTUREN MAGAZIJN
Van GANSWIJK
 en ZOOH
 Dorpsstraat 3
 TEL: 22 PUTTEN
 Speciale Aflevering Dames Heeren
 Kinderconfectie

VAN GANSWIJK
 DAMES- & HERENMODE
 WWW.VANGANSWIJK.NL

SINDS 1840 GEVESTIGD DORPSSTRAAT 1 3881 BA PUTTEN 0341-351424

**LEER
 DANS
 LEEF
 LACH
 VOEL**

ZING MEE
*met Theater
 Stroud*

www.theaterstroud.nl

RECTIFICATIE

Open Monumentendag zaterdag 13 september 2025

Per abuis hebben we in de vorige uitgave van De Graver (bij De Tien Malen) vermeld dat Open Monumentendag dit jaar plaatsvindt op 13 december. Dit moet natuurlijk zijn zaterdag 13 september! Gelukkig werd de redactie hierop geattendeerd door enkele alerte lezers. Nogmaals onze dank voor het melden.

NAJAARSBIJEENKOMST DONDERDAG 6 NOVEMBER 2025

Op donderdag 6 november houdt het PHG de jaarlijkse Najaarsbijeenkomst in De Aker. Meer informatie over de inhoud en de avond volgt.

Aanvang: 20.00 uur.

Inloop: vanaf 19.30 uur.

Gratis toegang.

Noteer deze datum alvast in uw agenda. U bent van harte welkom! ■

VORMGEVER GEZOCHT!

Ben jij creatief, heb je oog voor detail en gevoel voor geschiedenis? Dan zijn wij op zoek naar jou! **De Graver, het kwartaalmagazine van het Puttens Historisch Genootschap, zoekt een vrijwillige vormgever!**

Wat ga je doen?

Je verzorgt de opmaak van het magazine (per editie 24–32 pagina's) in Canva op basis van (aangeleverde) teksten en beeldmateriaal. Je werkt samen met de redactie en denkt mee over inhoud en uitstraling.

Wij zoeken iemand die:

- Ervaring heeft met Canva (of dit snel wil leren) en 4x per jaar de opmaak wil verzorgen
- Graag samenwerkt en lokaal erfgoed belangrijk vindt

Wij bieden:

- Creatieve vrijheid en samenwerking in een enthousiast team
- Ervaring met redactionele vormgeving
- Lidmaatschap van het PHG

Meer informatie of interesse?

Mail naar graver@phg-putten.nl – we maken graag kennis!

MUSEUM De Tien Malen

Tekst: Peter Vink
Beeld: Marieke Grift

WAT IS ER NOU LEUK AAN WERKEN IN EEN MUSEUM?

Je zou kunnen zeggen dat je naast het samenwerken met collega's, ook bezig bent met een stukje 'zingeving'. In het museum De Tien Malen komen jaarlijks duizenden mensen: inwoners van Putten en omgeving, vakantiegangers, passanten. Mensen die geïnteresseerd zijn in historie of die gewoon even een stukje afleiding willen. Als vrijwilliger ben jij voor hen allen van betekenis.

Op zaterdagmorgen 12 juli was René Arendsen te gast in ons museum. Via Omroep Gelderland waren we die ochtend live op Gelderland Radio met interviews, informatie etc. en werden luisteraars opgeroepen langs te komen. Het werd een dolle boel die ochtend.

Als je dit leest zit de R alweer in de maand. De zomerevenementen hebben we achter de rug. We zijn met het museum nog open tot en met zaterdag 1 november. De wisselexpositie Bevrijding en 80 jaar Vrijheid is nog te bezichtigen tot 1 november.

We merken bij bezoekers dat het hele oorlogsverleden veel los maakt. De meeste bezoekers zijn van 'na de oorlog'. Ze vertellen bijna allemaal dat hun ouders weinig over de oorlog verteld hebben, maar ze weten in grote lijnen wat zich afgespeeld heeft en velen maken zich - na 80 jaar Vrijheid - zorgen over de huidige oorlogsdreigingen wereldwijd.

Erfgoed Gelderland is bij ons op bezoek geweest, we kennen de organisatie al langer maar we zijn nu officieel lid en ze kwamen bij ons bijpraten.

Vanaf 10 december zijn we weer open met een Kerstexpositie. Dit jaar georganiseerd door Gerdie Bade uit Soest. Ze heeft een prachtige collectie miniatuur kerststallen en de mooiste stukken zullen bij ons te zien zijn (kijk even op onze site voor de juiste openingstijden).

We hebben contact gelegd met de Cornelis Jetses Stichting voor de wisselexpositie in 2026. We willen aandacht schenken aan deze kunstenaar, welbekend van o.a. de afbeeldingen van het leesplankje Aap, noot, mies. Zijn leven en werk is een boeiend verhaal vanuit diverse woonplaatsen en met bekende en onbekende tijdgenoten.

We hebben dus niet de luxe om even 'stil te zitten'. In ons museum is altijd wat te doen. Deze opsomming maakt wellicht duidelijk waarom werken in een museum zo leuk kan zijn. Belangstelling? Neem dan contact met ons op! ■

Peter Vink (06-5117 9335)
Volg ons ook via www.museumdetienmalen.nl

VRIJHEID

In het kader van de viering van 80 jaar vrijheid waren er, met name in de eerste helft van dit jaar, meerdere activiteiten. Een daarvan was een door de gemeente georganiseerde gedichtenwedstrijd voor basisschoolleerlingen in Putten. Het thema was VRIJHEID en de winnaar mocht zijn of haar gemaakte gedicht voorlezen tijdens de dodenherdenkingsceremonie. Voor het kiezen van de winnaar werden Linda Mulder - directeur van Bibliotheek Noordwest Veluwe - en ik gevraagd om hiervoor de jury te vormen.

Een van de inzendingen viel direct al af en wel omdat de betreffende leerling geen gedicht had ingeleverd - hetgeen nu eenmaal de belangrijkste voorwaarde was - maar een persoonlijke overdenking over het voorgeschreven thema.

Bovendien wekte hij met zijn 'meditatie' ook nog eens sterk de indruk de tekst niet zelf geschreven te hebben, maar uit een Bijbels dagboek of kerkbode te hebben gekopieerd. Het taalgebruik week namelijk nogal af van dat van een doorsnee basisschoolleerling van tegenwoordig. Die spreken bepaald niet in termen als - en ik citeer: *Vrijheid is voor mij meer dan alleen de mogelijkheid om te doen wat we willen. Het is het recht om onze eigen keuzes te maken, maar ook de verantwoordelijkheid om die keuzes met respect en liefde voor anderen te maken. In de Bijbel lezen we dat God ons een vrije wil heeft gegeven, de vrijheid om te kiezen. Dit is een groot geschenk, maar ook een grote verantwoordelijkheid.*

Naast de 'preek' van dat jonge domineetje, was het opmerkelijk dat bijna niemand van de inzenders in zijn of haar bijdrage het begrip Vrijheid had gekoppeld aan de afwezigheid van oorlog. Dat zal ongetwijfeld te maken hebben met het steeds minder worden van het vertellen van verhalen over de gevolgen van de Tweede Wereldoorlog, door hen die het hebben meegemaakt. Des te meer bepaalt dit bij ons de noodzaak om de huidige generatie basisschoolleerlingen - voor wie oorlog geen ervaring, maar geschiedenis is - erop te blijven wijzen dat vrijheid geen vanzelfsprekendheid is.

Hopelijk zullen de maatschappelijke gevolgen van toenemende defensie-uitgaven in de nabije toekomst duidelijk maken dat vrijheid een prijs heeft waar ieder voor een deel aan moet bijdragen. En dat het nodig is om in de huidige onveilige wereld, met een latente oorlogsdreiging, die vrijheid zo goed mogelijk te bewaken met alle middelen die we hebben.

Of, zoals de Romeinen al zeiden: *Si vis pacem, para bellum* - Wie vrede wil, bereide zich voor op oorlog. ■

GEEF DEZE GEZICHTEN EEN NAAM

Aflevering 85

Tekst: Marco Kleijer

Fotografie: eigen foto's / archiefbeeld

UITGELICHT

In dit deel van 'Geef deze gezichten een naam' willen we Renger Pieper uitlichten. Renger werd op 18 februari 1882 geboren in Putten uit het huwelijk van Aalt Pieper en Wijmpje Meeboer. Van Renger hebben we twee pasfoto's waarbij hij door zeven personen werd herkend.

Renger trouwde op 10 augustus 1906 in Putten met Steventje van Voorst. Zij was een dochter van Dirk van Voorst en Trijntje van Beek. Van Steventje hebben we ook een pasfoto. Zij werd door 1 persoon herkend.

Na het trouwen woonde het jonge echtpaar kort aan de Calcariaweg. In 1909 verhuisde het stel naar de Kerkstraat 85. Hier woonden ze tot 1925, waarna Renger iets verderop een huisje aan de Kerkstraat 108 liet bouwen. Dit huis draagt nog altijd de naam "Nacht Wacht", een verwijzing naar het beroep dat Renger uitvoerde.

NACHTWACHT

Op 1 juli 1915 trad Renger in dienst bij de Gemeente Putten als nachtwacht. Zijn voorganger, Jacobus Kraaijenhof, ging op die datum met pensioen en de 33-jarige Renger volgde hem op. Het jaarinkomen (jaarwedde) was 200 gulden. Dat was in die tijd een laag inkomen om met een gezin van rond te komen. Ik kan me goed voorstellen dat Renger, ondanks het lage inkomen, verheugd was dat hij de aanstelling kreeg. Als gevolg van de Eerste Wereldoorlog was namelijk de werkeloosheid toegenomen.

De Burgemeester der Gemeente **Putten** roept sollicitanten op voor de op 1 Juli a.s. openvallende betrekking van

Nachtwacht

dezer gemeente, op een jaarwedde ad f 200 en f 16 vergoeding voor kleeding.

Pensioenstorting 4 %.

De benoeming geschiedt voorloopig tijdelijk, onder verplichting voor den benoemde, om binnen een door den Burgemeester te bepalen tijd te zorgen, dat hij een aanstelling als onbezoldigd gemeenteveldwachter krijgt.

Stukken in te zenden aan den Burgemeester, voor den **5en Juni a.s.**

PUTTEN, 20 Mei 1915.

20

De nachtwacht had als taak om het dorp tijdens de nachtelijke uren te bewaken. Zijn taak omvatte onder andere: patrouilleren, brandpreventie, alarmeren en tijdsduiding. Nachtwachten riepen vaak de uren om: "Bewaar je vuur en kaarslicht wel! Tien uur heit de klok, de klok heit tien!".

De nachtwacht werd ook wel "klepperman" genoemd. Jacobus Kraaijenhof, de voorganger van Renger, gebruikte als laatste daadwerkelijk nog de klep. Dat is een houten stuk gereedschap om bij onraad of alarm een klappend geluid mee te produceren.

20-JARIG JUBILEUM

Vanaf zijn eerste aanstelling tot aan zijn pensioen is Renger nachtwacht in Putten geweest. Tijdens zijn werkzame leven heeft hij daardoor meerdere jubileums mogen vieren. In 'De Harderwijker' van 5 juli 1935 vinden we het 20-jarig jubileum terug.

'De heer R. Pieper was op 1 Juli 20 jaar als nachtwacht in dienst van de gemeente Putten. Op het gemeentehuis werd hij door den burgermeester toegesproken als hoofd der politie en ontving hij de zilveren eere medaille voor dezen 20-jarigen trouwen dienst. Tevens werd hij op verzoek van den Ned. Politiebond door den burgermeester toegesproken. Zij hem gegeven nog vele jaren zijn nachtelijken dienst in onze straten te mogen verrichten.'

25-JARIG JUBILEUM

Vijf jaar later mocht het 25-jarig jubileum gevierd worden. In het Overveluwsch Weekblad van 6 juli 1940 lezen we daarover het volgende:

'Maandag 1 Juli j.l. herdacht onze plaatsgenoot, de heer R. Pieper, den dag, dat hij voor 25 jaar als nachtwacht voor de gemeente Putten werd aangesteld. In verband met de tijdsomstandigheden werd dit ambts-jubileum op eenvoudige, doch vriendschappelijke wijze herdacht. Als blijk van waardeering voor de diensten, welke Pieper steeds op trouwe wijze heeft vervuld, bood de Burgermeester, mede namens alle gemeenteambtenaren, den jubilaris en zijn echtgenoot een 6 tal mooie keukenstoelen aan.'

Op 1 maart 1947 kreeg Renger eervol ontslag en werd daarmee de laatste nachtwacht die Putten heeft gekend. De gemeenteraad besloot om de vacature niet meer in te vullen.

DE RAZZIA

Tijdens de razzia van 1 en 2 oktober 1944 werd het gezin Pieper ongenadig hard geraakt. Vier zoons uit het gezin Pieper werden opgepakt en weggevoerd. Geen van hen keerde terug. In "Putten na de razzia" van Pieter Dekker lezen we daarover het volgende:

'Donderdag 4 januari 1945. Vandaag overlijdt Aalt Pieper. Samen met zijn drie broers en drie zwagers is hij opgepakt bij de razzia. De bejaarde vader Pieper was nachtwaker en in de nacht van de aanslag had hij gezien dat er een auto gestopt was voor het gebouwtje van de luchtbescherming bij het gemeentehuis. In de auto lagen de twee mannen (Frans Slotboom en Oberleutnant Eggert), die gewond zijn geraakt bij de aanslag. De volgende dag werd de bejaarde Pieper thuis opgehaald en naar het politiebureau gebracht. Er werd een uitgebreid rapport opgesteld van wat hij die nacht had gezien en 's middags werd hij weer vrijgelaten.'

OVERLIJDEN

Renger overleed op 6 september 1975 op 93-jarige leeftijd en ligt, samen met zijn vrouw, begraven op de Nieuwe Algemene Begraafplaats aan de Engweg in Putten, graf B III 197. Een grafsteen is helaas niet meer aanwezig. ■

Heeft u een vraag of tip voor de rubriek "Geef deze gezichten een naam"?

Neem dan contact op met Marco Kleijer (06-22726857 / marco.kleijer@vrogger.nl)
of Tijs van den Brink (0342-418503 / t.brink1@upcmail.nl)

van de Mheen

Grondwerken b.v.

- afvalinzameling en verwerking
- verhuur containers (afval-, opslag- en rolcontainers)
- zand-, grind-, mijnsteen- en gebroken puinhandel
- grond- en sloopwerken
- verhuur grondverzetmachines, mobiele zeef en puinbreker

Tel 0341-356050
3882 NH Putten
Stenenkamerseweg 20
info@vandemheengrondwerken.nl
www.vandemheengrondwerken.nl

WIJ MAKEN GESCHIEDENIS
Bouw jij met ons mee?

T. +31 341 353 829 E. info@jansentechniek.nl

 JANSEN
TECHNIEK | CONTROL SYSTEMS

PUTTERS PRAOTEN

Je maggen 't niet laoten!

Tekst: Renger van Renger (Geurts)

HOOIBOUW OP UT HUUNDERBROEK

Zo'a julie weten, bin ik geboren op een klein boerderietjen op ut Huunderbroek. De boerderietjes daor han zowat altied kleine kampjes land van een paor hoenderd roe. Mar ok daor mo we vanzelf soemers hooien. Toe ik klein was, kwam dan de loonwareker mit een trekker mit vingerbalk um ut gres te meien. Mar vur dat'ie mog beginnen mon eerst mit de zeisem alle hoeken van ut gresland los'emeid worren, want d'r mog geen spiertjen gres verleuren gaon. As de loonwareker klaor was, dan mo je mit de zeisem de kanten van het gresland tot oender de vree ok nog netjes glad meien.

Dan kon ut hooien beginnen, eerst mos ut zwad d'r deur'egood worren en daornor een paor keer mit de hooiharek weinen. D'r waren wel een paor boeren dee een schudder han, mar wulie mon mit de hand weinen. As ut vast weer was, dan ko je nor een dag of wat mit de hooiharek zwelen maken en dan uut ut zweel op de wagen laojen.

Mar... as ut geen vast weer was, dan luusterden Pa um half een nor "De mededelingen voor land en tuinbouw" en as t'r dan bujen vurspeld worden, dan mos ut hooi uut ut zweel op oppers 'ezet worren, dan bleef ut beter dreug in de regen. As ut dan de volgende dag weer dreug was, dan mo je mit de gavel de oppers weer deur ut land streien, bie een regenachtige zoemer dit verhaol soms wel twee of drie keer.

As dan eindelijk ut hooi dreug genogt was, dan weer zwelen maken en mit de gavel op de wagen laojen. Op de buuk van de wagen mo je eerst de burriehouten lègen, dan ha je wat meer ruimten um ut hooi te laojen. Op de wagen stung d'r een um van ut losse hooi grote wissen te dreien en zo steeds een vaste laag te maken, dan bleef ut hooi beter liggen. Een aar stak mit de gavel ut hooi uut ut zweel op. Ok hier mog niks verleuren gaon, dus mon vaak de vrouwen of kiender mit de hooiharek anhareken um ok ut leste wisjen hooi mee te nemen. Was de wagen vol, dan gung d'r een vur- en een achtertouw strak an'etrukken over ut hooi um de vracht goed op de wagen te houwen en dan op huus an. Thuus ree de wagen tot vur de hooibareg en dan mo je mit de gavel ut hooi in de bareg gooien, eerst makkelijk umneer, mar nor een paor vrachten zeutjesan umhoog. In de bareg pakten een ut hooi an en warekten ut veerderop de bareg in, dat heetten haken. De haker gooiden ut hooi nor de bareglèger, dee de wissen hooi netjes laag vur laag op z'n plek lei en d'r zo vur zorgden dat ut hooi goed in de bareg bleef liggen. De kap van de hooibareg mo je mit de bareghaaf steeds umhoogdreien, zodat'r weer een vracht bie in kos. As ut leste hooi in de bareg zat, dan mos mit de hooiharek de bareg an alle kanten netjes of'eharekt worren totdat alles mooi glad in de bareg zat. Was dat allemaol klaor, dan was de hooibouw an.

Ut gebeurde wel us dat de boer niet te veul geduld had en dat ut hooi te nat of te greun de bareg ingung, dan gung ut hooi breujen. Un klein beetjen breu was niet areg, mar as ut te hard breuden, kos de bareg in de brand vliegen. De brandverzekering had ut daarom verplicht da'je bie twiefel de bareg mon laoten peilen. Dan kwam d'r een mit een peiliesder, dat was een soort thermometer dee je in ut hooi drukten um te meten of ut niet te heet was. Mien Opa, Wob van den Hoorn, heet dit jaorenlang vur de brandverzekering uut Niekarek 'edaon. Was de bareg te heet, dan mo je al ut hooi d'r weer uitgooien, een bult warek waarbie de hele buurt kwam helpen.

Zo kos ut gebeuren dat op ut Huunderbroek bie een boer de bareg d'r uut mos, de hele buurt was an ut hellepen, dus veul volk op ut aref. Op dat moment kwam de nije veeers, J. Venema dee pas kort in Putten was, ut aref opriejen um nor een zieke koe te kieken. Hie vreug an een van de buren: "Wat is hier toch aan de hand?" De buurman zei: "Mijnheer de veeers: de boer hier is z'n tabaksdeus kwiet en hie denkt dat hie um mit ut hooien verleuren is, noen kieken we mit z'n allen of we um in de hooibareg kunnen vienen." De veeers antwoordden mit: "Jullie zijn hier allemaal stapelgek!" Toe de veeers wat langer in Putten woenden, is hie ok wel wiezer 'eworren. ■

VAKKUNDIG

KWALITEIT

SERVICE

Welkom

Kerkstraat 11, 3882 BM Putten
Telefoon 0341-351564
www.vandenbergoptiek.nl

Bezoek ons ook op Facebook

OOGSTFEEST 2025

Gelukkig hebben we de foto's nog!

Een kleine sfeerimpressie van het Oogstfeest op de Mariahoeve!

DE VOLGENDE ONDERNEMERS UIT PUTTEN ZIJN OOK

Vrienden

VAN DE MARIAHOEVE EN DE TIEN MALEN

GARAGEBEDRIJF
v.VEENHUISEN

ASSURANTIEKANTOOR
Van de Mheen

Sinds 1996

van de Mheen
Grondwerken b.v.

VAN DEN HOORN
MEUBELN

VAN GANSWIJK
BAUWER- EN MEUBELWERK

MEILING
SINDS 1928.

van de Brug
INT. TANKTRANSPORT BV

Leuck
voor jou

GV fiscale en
administratieve
dienstverlening

GULIKER'S
GAS- EN OLIEHANDEL BV

De Ontzorggerij

ROORDINK | ARCHITECTEN BNA
WWW.ROORDINKARCHITECTEN.NL

BOOM FINE FOOD

concerned
de weg vooruit

Groenedaken.net
Dé groendak webwinkel

Kuiper & Van 't Spijker
NOTARISSKANTOOR

Onderneemt mee

I&S Vastgoed

J. TIMMER

MEGADruk
GRAFISCHE DRUKMAKERS

VAN WINCOOP
RIETDEKKERS
Use dak, onze zorg ...sinds 1979

Colofon

**De Graver is een uitgave van het
Puttens Historisch Genootschap**

Redactie

Bert Klompenhouwer
Bertha van Renselaar
Monique Met
Marja van de Klok - Schipper
Marieke Grift

Druk

Nummer 3 - Jaargang 35 - September 2025

Contactgegevens

Redactie "De Graver"
graver@phg-putten.nl
www.phg-putten.nl

Drukkerij

Calumma, Ermelo

Met dank aan

De Vrienden van de Stichting & alle donateurs en sponsors

PHG-bestuur:

Jan van den Hoorn - *voorzitter*
Johan Grift - *vicevoorzitter*
Marja van de Klok-Schipper - *secretaris*
Aart van de Mheen - *penningmeester*
Peter Vink - *bestuurslid*
Henk van der Zwaag - *bestuurslid*

Voor de contactpersonen van de diverse werkverbanden vallend onder het PHG-bestuur verwijzen we graag naar de website van het PHG (phg-putten.nl).

De Graver wordt vier keer per jaar verspreid onder donateurs en vrienden van het Puttens Historisch Genootschap.

Heeft u kopij, vragen of opmerkingen voor De Graver?

Neem dan contact op met de redactie via graver@phg-putten.nl.
De deadline voor het aanleveren van kopij voor de editie december 2025 is **dinsdag 14 oktober 2025**.

Voor vragen aan het bestuur van het Puttens Historisch Genootschap en de beide musea De Tien Malen en de Mariahoeve kunt u contact opnemen met de secretaris:
secretaris@phg-putten.nl

Adreswijzigingen kunt u doorgeven aan de ledenadministratie, Teun van Unen:
Tel. 06 - 535 209 72, of stuur een mail naar relatiebeheer@phg.conscribo.nl

Indien er klachten zijn over bezorging kunt u contact opnemen met de redactie via:
graver@phg-putten.nl

Als donateur van het PHG ondersteunt u onze doelstellingen en ontvangt u ons kwartaalblad De Graver met informatie over onze werkzaamheden. Ook heeft u gratis toegang tot Museumboerderij Mariahoeve en Museum De Tien Malen.

Minimumbedrag voor toegezegde donaties is € 20,00 per jaar en wordt per kalenderjaar verlengd.
Het RSIN nummer van het PHG is 805823724.
Het PHG is een stichting met een culturele ANBI status.
Opzegging dient vóór 1 december (donateur voor het komende jaar) te geschieden aan relatiebeheer of de penningmeester:
penningmeester@phg-putten.nl

Betalingen kunnen gedaan worden naar:
IBAN: NL94RABO 0384 1229 22
BIC: RABONL2U
KvK St. reg.nr. 410 358 22

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen af te wijzen, in te korten of te wijzigen. Uiteraard altijd in overleg met de schrijver. Foto's moeten digitaal worden aangeleverd in min. 300dpi.

De in dit blad opgenomen artikelen geven niet noodzakelijkerwijs de mening van het bestuur en/of de redactie weer. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend en hier kan het bestuur of de redactie niet aansprakelijk voor worden gesteld.

© 2025 Puttens Historisch Genootschap

